

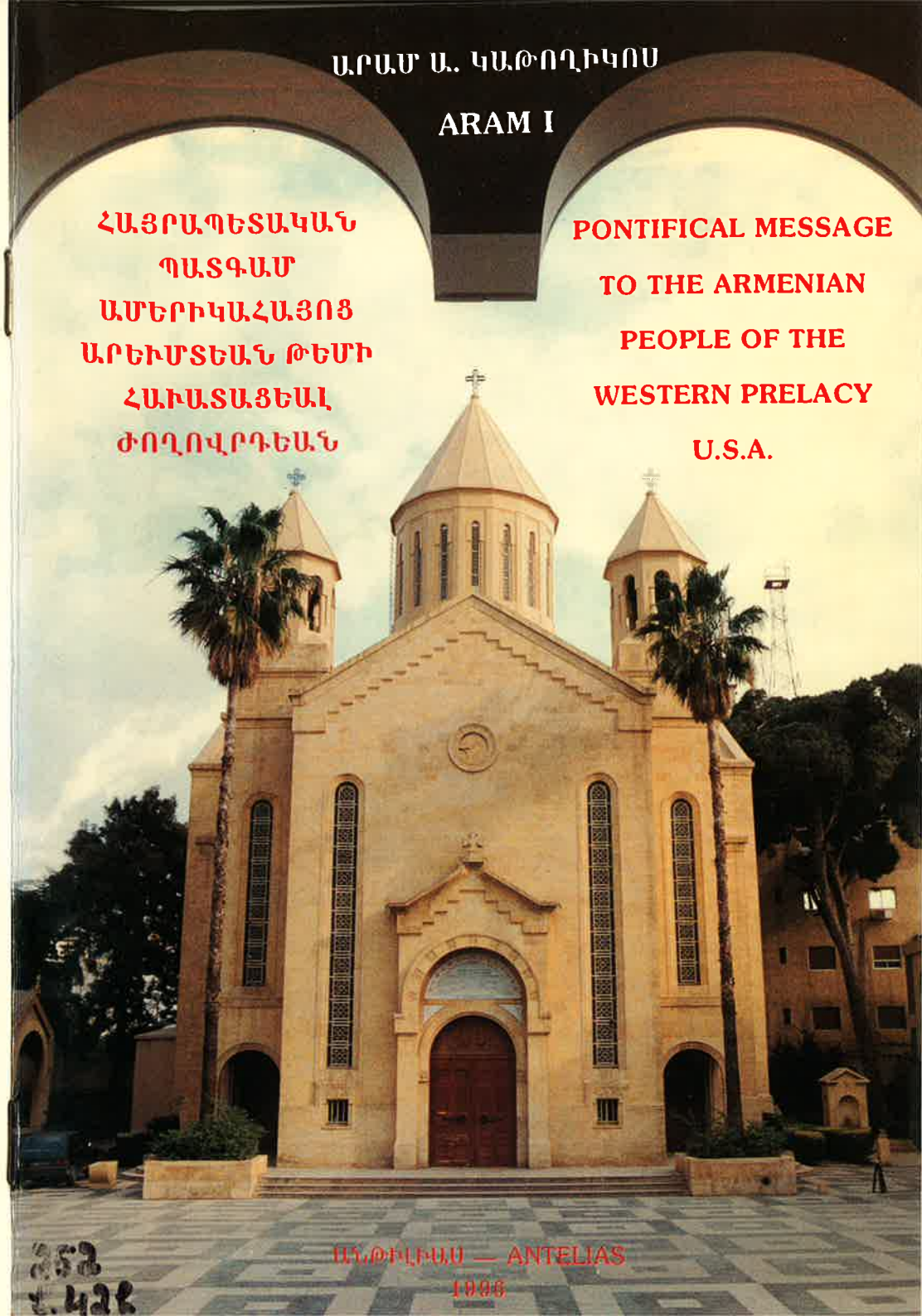

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ARAM I

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՊԱՏԳԱՄ
ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅՈՑ
ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԹԵՄԻ
ՀԱԻԱՏԱՅԵԱԿ
ԺՈՂՈՎՐԳԵԱՆ

PONTIFICAL MESSAGE
TO THE ARMENIAN
PEOPLE OF THE
WESTERN PRELACY
U.S.A.

352
1.428

ԱՆՏԵԼԻԱՍ — ANTELIAS

1996

252
Վ. Կ. Զ. Կ.
Օր. 2

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ARAM I
CATHOLICOS OF CILICIA

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄ

**ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅՈՑ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԹԵՄԻ
ՀԱԻԱՏԱՑԵԱԼ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ**

PONTIFICAL MESSAGE

**TO THE ARMENIAN PEOPLE
OF THE WESTERN PRELACY
U.S.A.**

ԱՆԹԵԼԻԱՍ — ANTELIAS
1996

21489

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ
HIS HOLINESS ARAM I CATHOLICOS OF CILICIA

**ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄ
ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅՈՅ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԹԵՄԻ
ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ**

Ահա շուրջ շաբաթ մը ի վեր կը գտնուինք Անթիլ-իասի Մայրավանքը, մեր բոլորին Հոգեւոր Տունը: Արդարեւ, անցնող տարուան ընթացքին Մեր կատարած հովուապետական այցելութեանց ծիրէն ներս, իւրայատուկ տեղ գրաւեց Յունիս 20-էն Յուլիս 12-ի շրջանին, Մեր Ս. Աթոռի Հոգեւոր ինամբին յանձնուած Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմի ժողովուրդին կատարած Մեր հովուապետական այցելութիւնը: Տակաւին Մեր մտքի պատաստին վրայ կը տողանցեն այն բոլոր դէպքերը, երեւոյթները, այցելութիւնները, ինչպէս նաեւ մտահոգութիւններն ու առաջադրանքները, որոնք տիրական ներկայութիւն դարձան Մեր հովուապետական այցելութեան ընթացքին:

Շուրջ երեք շաբաթներ եղանք ձեզի հետ Լոս Անճելոսի, Սաֆրամենթոյի, Սան Ֆրանսիսկոյի, Ֆրեզնոյի եւ այլ շրջաններուն մէջ: Ձեզի հետ եղանք աղօթակից ու սեղանակից: Հանդիպումներ ունեցանք եկեղեցական, թեմական, կրթական ներկայացուցիչներուն հետ: Հանդիպումներ ունեցանք նաեւ մտաւորականներուն, ուսուցիչներուն, մամուլին եւ ազգային մարմիններու պատասխանատուներուն հետ:

Հակառակ Մեր խնդրուած յայտագրին, փորձեցինք ըլլալ ամէ՛ն տեղ եւ բոլորի՛ն հետ: Ա՛մէն տեղ ու բոլորին հետ խօսեցանք նո՛յն լեզուն՝ սիրոյ, միասնականութեան, փոխադարձ հասկացողութեան, վստահութեան ու անկեղծութեան լեզուն: Ձեզի պարզեցինք Մեր մտածումները, կատարեցինք Մեր թելադրութիւնները. յայտնեցինք նաեւ Մեր մտահոգութիւնները՝ յստակ ու իրապաշտ մօտեցումով: Լսեցինք նաեւ ձե՛զ: Մօտէն տեղեակ դարձանք ազգային մարմններուն, միութիւններուն, կազմակերպութիւններուն եւ նոյնիսկ անհատ ազգայիններու տեսակետներուն ու ցաւերուն: Եւ ճիշդ ա՛յս առաքելութեամբ եկած էինք Քալիֆորնիա:

Անթիլիասի Մայրավանքէն կ՛ուզենք առաջին հերթին Մեր յատուկ շնորհակալութիւնը ու բարձր գնահատանքը յայտնել Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմի Բարեջան Առաջնորդ՝ Գերպ. Տ. Մուշեղ Ծ. Վրդ. Մարտիրոսեանին, Կիլիկեան մեր Թեմի հոգեւորականաց դասուն, Ազգային Իշխանութեան, բոլոր մարմններուն, միութիւններուն, կազմակերպութիւններուն ու մեր Թեմի ժողովուրդին բոլոր զաւակներուն, որոնք այնքան ջերմ սիրով ընդունեցին Մեզ: Նաեւ կ՛ուզենք Մեր յատուկ շնորհակալութիւնը յայտնել Հիւսիսային Ամերիկայի Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ Արեւմտեան Թեմի բարեջան Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Վաչէ Արք. Յովսէփեանին եւ իր հոգեւորականաց դասուն թեմական իշխանութեան, դարձեալ Մեր նկատմամբ իրենց ցուցաբերած յարգալից վերաբերումին համար:

Ձեզմէ շատեր վերաբերուողը պիտի կատարեն ու պէ՛տք է կատարեն Մեր հովուապետական այցելու-

թեան, վստահաբար տարբեր մօտեցումներով, շեշտաւորումներով ու ակնկալութիւններով: Մենք ալ Մեր կարգին հովուապետական այցելութեան աւարտին, պիտի ուզէինք մի քանի մտածումներ ու առաջադրանքներ բաժնել ձեզի հետ:

1.- Գէպի միասնականութեան խորացում ու ամրացում

Երբ Քալիֆորնիա հասանք, Մեր առաջին պատգամին մէջ իսկ յատուկ կարեւորութեամբ միասնականութեան կոչ ուղղեցինք ձեր բոլորին: Արդարեւ, Մեր առաջին պատգամէն սկսեալ մինչեւ վերջին պատգամը, միասնականութիւնը առանցքային տեղ գրաւեց Մեր խօսքին մէջ: Մեր բոլոր այցելութիւններուն, հանդիպումներուն եւ իրապարակային արտայայտութիւններուն ընթացքին, միասնականութեան այնքան կենսական ու իրամայական հարցին ուղղութեամբ, հետեւողականօրէն ու յստակօրէն Մեր տեսակետներն ու պատկերացումները պարզեցինք, կատարելով միաժամանակ անհրաժեշտ թելադրութիւններ: Այս գծով դա՛րձեալ ձեր բոլորին կ՛ուզենք յիշեցնել հետեւեալը. —

Պէտք է այլեւս մոռնալ անցեալի տխուր դէպքերը, բաժանարար մտածելակերպերն ու գործելակերպերը եւ միասնականութեան նոր էջ մը բանալ՝ մէ՛կ հայրենիքի, մէ՛կ եկեղեցւոյ ու մէ՛կ ազգի անխախտելի ու գերագոյն սկզբունքով առաջնորդուելով:

Ինչ-ինչ պատճառներով յառաջացած եւ մեր ժողովուրդի հաւաքական կեանքին ու յիշողութեան մէջ խոր արմատներ նետած ներկայ այս կացութիւնը կարելի չէ ժողովական որոշումներով, սոկմաթիֆ ու

միակողմանի մօտեցումներով ու վերէն պարտադրուած հրահանգներով դարմանել. այլ՝ *փոխադարձ հասկացողութեան* ու *վստահութեան* մթնոլորտ ստեղծելով: Հետեւաբար, մեր ժողովուրդի բոլոր գաւակները, մեր բոլոր կազմակերպութիւններն ու բոլոր կառոյցները պէտք է *գործակցութեան* այնպիսի ընթացքի մը մէջ մտնեն, որ փոխադարձ վստահութեան ու անկեղծութեան մթնոլորտի ստեղծումով, մեր հաւաքական կեանքէն ներս տակաւին յամեցող բաժանման գիծերը ջնջուին, տարակարծութիւնները հարթուին ու մեր ժողովուրդը կարենայ արտայայտել իր ամբողջական միասնականութիւնը:

Ամերիկա երբ ուսանող էինք, շուրջ 20 տարիներ առաջ, անձնապէս մեր ժողովուրդի բաժանման դառն փորձառութիւնը ապրած էինք: Այս անգամ ուրախութեամբ հաստատեցինք թէ մեր ժողովուրդի գաւակներուն մօտ մտածելակերպի ու գործելակերպի յատկանշական փոփոխութիւն մը տեղի ունեցած է: Փոխադարձ յարգանքի ու հասկացողութեան շինիչ մըթնոլորտ մը կայ: Գործակցութեան դրական նշաններ գոյութիւն ունին: Փոխադարձ գործակցութեան ընթացքը պէտք է աւելի՛ խորացնել՝ յանախ միասին ըլլալով, միասին ծրագրելով ու միացեալ քայլերու ու նախաձեռնութիւններու դիմելով:

2.- Դէպի հայ եկեղեցոյ կեանքին ու առաքելութեան վերանորոգում

Հայ եկեղեցին միշտ ալ մեր կեանքին մէջ եղած է կեդրոնական ներկայութիւն, որովհետեւ մեր եկեղեցին եղած է ու մնացած էապէս ազգային եկեղեցի իր ինքնութեամբ, իր կեանքով ու իր առաքելութեամբ:

Մեր ժողովուրդի կեանքի այլազան բնագաւառներն ու երեսները, տագնապներն ու ճգնումները, առաւել կամ նուազ չափով, իրենց արտայայտութիւնն են գրտած մեր եկեղեցոյ կեանքին ու վկայութեան մէջ: Մեր պատգամներուն մէջ շեշտելով այս իրութիւնը, միաժամանակ յատուկ կերպով ընդգծեցինք թէ մեր եկեղեցին պէտք է այլեւս դուրս գայ իր լնացած վիճակէն: Հայրապետական սոյն պատգամով դարձեալ կը յիշեցնենք ձեզի մեր եկեղեցոյ հոգեւոր կեանքն ու կրօնական ծառայութիւնը վերանորոգելու ու վերակենսաւորելու հրամայական անհրաժեշտութիւնը՝ կարեւորութեամբ ձեր ուշադրութիւնը հրաւիրելով հետեւեալ կէտերուն վրայ. —

ա. — *Պէտք է մեր եկեղեցին բացուի ժողովուրդին:* Եկեղեցին ժողովուրդն իսկ է եւ ո՛չ թէ սոսկ հաստատութիւն մը: Եկեղեցին ժողովուրդով կը ստանայ իր վաւերական ինքնութիւնը: Հետեւաբար եկեղեցին պէտք է երթայ ժողովուրդի՛ն եւ դառնայ եկեղեցի ժողովուրդով ու ժողովուրդին համար: Մեր եկեղեցին չի՛ կրնար լոկ խորհրդակատարութիւններու վայր մը դառնալ: Եւ ո՛չ ալ եկեղեցականը ինք իրաւունք ունի ինքզինք միայն խորհրդակատար նկատելու: Հովիւ ու հօտ պէտք է միշտ միասին ըլլան: Հովիւը պէտք է ինքզինք ըմբռնէ ու իր կոչումը իրագործէ որպէս հովիւ իր հոգեւոր խնամքին յանձնուած հօտին՝ միշտ ըլլալով իր հօտին հետ, նոյնանալով անոր տագնապներուն ու կարիքներուն հետ: Այլ խօսքով, չսպասել որ ժողովուրդը եկեղեցի գայ. եկեղեցին ի՛նք պէտք է ժողովուրդին երթայ: Եկեղեցին իր կեանքն ու առաքելութիւնը պէտք է սահմանափակէ անդամատուրք վնարող հաւատացեալներով: Ամերիկեան ըմբռնումներէն եկող այս երե-

տոյթը խոտո՛ր կը համեմատի մեր եկեղեցւոյ նկարագրին: Եկեղեցին հոգեւոր տունն է բոլորի՛ն: Մեր ժողովուրդի բոլո՛ր գաւակները անխտիր իրենմ գիրենմ գործնապէս պէտք է անդամ նկատեն մեր եկեղեցւոյ, կատարելով իրենց ֆրիստոնեայի ու հայու բոլոր պարտաւորութիւնները:

բ.— Պէտք է մեր եկեղեցւոյ հոգեւոր կեանքը վերանորոգուի: Ճի՛շդ է, մեր եկեղեցին ազգային եկեղեցի է ու պէ՛տք է պահէ իր ազգային դիմագիծը: Դարձեալ ճի՛շդ է, որ սփիւռեան պայմաններու բերումով մեր եկեղեցիներուն շուրջ կեդրոնացաւ մեր ազգային կեանքը իր բոլոր երեսներով ու արտայայտութիւններով: Սակայն մեր եկեղեցին չի՛ կրնար այլեւս իր ազգային շեշտաւորուած դերակատարութիւնը շարունակել ի հենուկս իր հոգեւոր կեանքին ու առաքելութեան: Եկեղեցին նախ եկեղեցի՛ է ու այդպէ՛ս պէտք է ըլլայ՝ իր հոգեւոր կեանքով ու ծառայութեամբ: Մեր ժողովուրդի գաւակները եկեղեցի պէտք է զան միայն պսակի, մկրտութեան կամ թաղման ներկայ ըլլալու համար: Անոնք պէտք է եկեղեցի զան հոգեւոր սնունդ ստանալու, Աստուծոյ խօսքը լսելու, Աստուծոյ հետ հաղորդուելու ու իրենց հաւատքը գորացնելու համար: Մեր եկեղեցին պէտք է պատրաստ ըլլայ իր կոչումին իսկ թելադրութեամբ մեր ժողովուրդին առջեւ բանալու դէպի երկինք տանող մարան՝ իր հոգեւոր ֆարոգախօսութեամբ, ներքին աւետարանչութեամբ, կրօնական դասախօսութիւններով, սուրբ գրային սերտողութիւններով ու ընկերային ծառայութեամբ:

գ.— Պէտք է կրօնական դաստիարակութիւնը դառնայ հիմնական առաջնահերթութիւն: Գոհունակու-

թեամբ հաստատեցինք, որ Ազգային Առաջնորդարանը վերջին տարիներուն սկսած է յատուկ ուշադրութեան առարկայ դարձնել կրօնական դաստիարակութիւնը: Արդարեւ, կրօնական դաստիարակութեան վերակազմակերպումը թէ՛ դպրոցներէ ներս, թէ՛ Կիրակնօրեայ վարժարաններու մէջ եւ թէ՛ ընդհանրապէս մեր եկեղեցիներուն շուրջ, կը նկատենք խիստ անհրաժեշտ: Ձէ՛ կարելի հայեցի առողջ դաստիարակութիւն ջամբել մեր գաւակներուն առանց կրօնական դաստիարակութեան, որ կը կազմէ հիմքը մարդակերտումի ու հայակերտումի մեր ճիգին: Կրօնական դաստիարակութիւնը մի քանի պահ կրօնի դասաւանդումով, կամ մի քանի աղօթքի ուսուցումով չէ որ կը կատարուի: Կրօնական դաստիարակութիւնը մնալուն ընթացք մըն է, որ կը սկսի ընտանիքէն ու կը շարունակուի դպրոցի ու եկեղեցւոյ մամբով: Կրօնական դաստիարակութիւնը հաւաքական ճիգ մըն է, որ կ'իրագործուի հոգեւոր մթնոլորտի ստեղծումով, հայ կեանքէն ներս կրօնական արժէքներու կենսագործումով, Կիրակնօրեայ վարժարաններու վերակազմակերպումով, կրօնաբոյր հրատարակութիւններով, ժողովրդային կրօնական դասախօսութիւններու կազմակերպումով եւ նմանօրինակ նախաձեռնութիւններով, որոնք մեր ժողովուրդի կեանքէն ներս կ'արմատացնեն ֆրիստոնեական հաւատքը՝ կրօնական նշմարտութիւններու ու բարոյական արժէքներու տարածումով ու ներթափանցումով: Վստահ ենք, որ Ազգային Առաջնորդարանը ա՛յս նախանձախնդրութեամբ պիտի վերակազմակերպէ կրօնական դաստիարակութեան առաջնահերթ ու հրամայական գործը:

դ.— Պէտք է մեր եկեղեցին հաղորդ դառնայ ամե-

ըրկեան ընկերութիւնը յուզող հարցերուն: Մեր եկեղեցւոյ ծառայութեան դաշտը մեր ժողովուրդի կեանքն է: Սակայն Ամերիկայի մէջ մեր կեանքը այնքան սերտօրէն ու անմիջականօրէն շաղախուած է ամերիկեան ընկերութեան կեանքին հետ, որ մեր շրջապատը յուզող ընկերային, բարոյական ու կրօնական հարցերը առաւել կամ նուազ չափով նաեւ կը թափանցեն հայ կեանքէն ներս: Այսօր յա՛տկապէս մեր նոր սերունդը դէմ յանդման կը գտնուի շարք մը հրատապ ու այժմեական մտահոգութիւններու: Մեր պատանիներն ու երիտասարդները իրենց հարցերուն պատասխան կը փնտռեն: Մեր եկեղեցին չի՛ կրնար լուռ ու անտարբեր մնալ: Մեր եկեղեցին չի՛ կրնար ըսել, որ այդ հարցերը ի՛ր հարցերը չեն: Մեր եկեղեցին պէտք է իր տեսակէտը պարզէ ու յստակ ուղղութիւն տայ մեր նոր սերունդին՝ միշտ մեկնելով մեր եկեղեցւոյ ուսուցումներէն, մեր բարոյական չափանիշներէն ու ազգային-եկեղեցական աւանդութիւններէն:

Ե. — Պէտք է մեր եկեղեցին իր կեանքին մէջ լայնօրէն ներառէ մեր երիտասարդութիւնն ու իգական սեռը: Ըսինք արդէն, որ եկեղեցին ժողովուրդն է: Քրիստոնէական եկեղեցւոյ այս նկարագիրը շա՛տ աւելի ցայտուն կերպով արտայայտուած է մեր եկեղեցւոյ կեանքին մէջ, ուր չկան սահմանագիծեր արական ու իգական սեռերու, երէցներու ու երիտասարդներու, հարուստներու ու աղքատներու միջեւ: Մեր եկեղեցին կը պատկանի անխտիր բոլորի՛ն: Մեր ժողովուրդին բոլոր խւերը հաւասարապէս մաս կը կազմեն մեր եկեղեցւոյ՝ նոյն պարտաւորութիւններով ու իրաւունքներով: Երիտասարդութիւնը ու իգական սեռը յատկապէս գործօն ներկայութիւն պէտք է դառնան մեր եկեղեցւոյ կեանքին վարչական ու ծա-

ռայական բնագաւառներէն ներս ու բոլոր՝ մակարդակներու վրայ: Վստահ ենք, որ անոնք կեանքի իրականութիւններուն մօտենալու իրենց իւրայատուկ ձեւով կրնան կարեւոր նպաստ մը բերել մեր եկեղեցւոյ ներքին կեանքին առաւել հարստացման ու առաքելութեան առաւել կազմակերպման ու զօրացման:

3.- Դէպի կրթական կեանքի վերակազմակերպում

Կրթական կեանքը մեր ազգային հաւաքական կեանքի ամենէն կենսական բնագաւառներէն մէկն է: Արդարեւ, հայ դպրոցը վնասական դեր ունեցաւ հայապահպանումի, ազգային արժէքներու տարածման եւ սերունդներու կեանքին մէջ ազգային պահանջատիրութեան արմատացման մէջ: Փոքրիկ Հայաստան մը եղաւ հայ դպրոցը օտար հողերու վրայ ապրող հայութեան համար: Հայ դպրոցին մէջ հայը վերածնաւ հայօրէն ու ինքզինք եղաւ վաւերականօրէն: Հայ դպրոցը միջնաբերդը դարձաւ հայութեան սփիւռքի ապահայացնող հոսանքներուն դիմաց:

Այսօր եւս նոյնն է հայ դպրոցը: Ահա թէ ինչու, մեր թեմական իշխանութիւնները, մեր բոլոր կազմակերպութիւններն ու միութիւնները հսկայ գոհորդութիւններով հայ դպրոց կը շարունակեն պահել ուր որ բոլոր մը հայութիւն կայ: Այլ խօսքով, հայ եկեղեցւոյ կողմին հայ դպրոցը մեզի համար կը մնայ ու պէ՛տք է մնայ նուիրական հաստատութիւն՝ հայակերտումի իր սրբազան առաքելութեամբ:

Ահա ա՛յս գիտակցութենէն մղուած հայ դպրոցի նկատմամբ դուք ցուցաբերեցիք յատուկ նախանձախնդրու-

թիւն: Ո՛չ միայն հաւատացիք հայ դպրոցի նակատագրական դերին ամերիկեան օտար ու օտարացնող միջավայրին մէջ, այլ քաջութիւնը ունեցաք ձեր հաւատքը կեանքի՛ վերածելու: Միևեցիք դպրոցներ եւ հոն սերունդներ թրծեցիք հայ ոգիով, արժէքներով ու ձգտումներով: Պատի՛ւ ձեզի:

Քաջ գիտեմք, որ այսօր նիւթական հսկայ դժուարութիւններ կը դիմագրաւէ հայ դպրոցը: Մօտէն տեղեակ ենք Ազգային Առաջնորդարանին ու եկեղեցիներուն նիւթական սահմանափակ կարելիութեանց: Սակայն հակառակ այս բոլորին, ձեր մէջ տեսանք ամբողջական յանձնառութիւն հայ դպրոցը ամուր պահելու իր առաքելութեան նամբուն վրայ:

Շարունակեցէ՛ք գործել նոյն հաւատքով ու վճռակամութեամբ, որովհետեւ առանց հայ դպրոցին կենսատու ներկայութեան, հայ կեանքը Ամերիկայի մէջ պիտի թառամի հայօրէն:

Հայ դպրոցը ամուր պահելու ձեր նախանձախընդրութենէն մղուած, առանց վարանելու դիմեցէ՛ք բոլորի՛ն եւ ամէ՛ն տեսակ միջոցառումներու:

— Փնտոցե՛ք հայ դպրոց շինող նոր բարերարներ, իրենց յիշեցնելով որ եկեղեցի շինելու նման հայ դըպրոց շինելն ալ աստուածահանոյ գործ մըն է:

— Դիմեցէ՛ք հայ դպրոցներու նախկին շրջանաւարտներուն, յիշեցնելով անոնց որ իրենց համար նուիրական պարտաւորութիւն նկատեն, գիրեմք հայօրէն ծնած հայ դպրոցին նեցուկ կանգնիլ բարոյապէս ու նիւթապէս:

— Դիմեցէ՛ք իւրաքանչիւր հայուն, յիշեցնելով իր ազգային պարտաւորութիւնը հայ դպրոցին նկատմամբ:

Զմոռնաք սակայն, որ հայ դպրոցը շէնք ու դասագիրք չէ՛ միայն: Հայ դպրոցը հայ դպրոց կը դառնայ իր հայ աշակերտութեամբ եւ հայ ուսուցիչով: Հետեւաբար՝

Առաջին, իւրաքանչիւր հայ ծնողի պարտաւորութիւնն է իր զաւակները դրկել հայ դպրոց: Դատապարտելի են բոլոր այն ծնողները, որոնք իրենց զաւակները օտարին օտարացնող գիրկը կը նետեն՝ անտեսելով իրենց անմիջական շրջապատին մէջ գտնուող հայ դպրոցը:

Երկրորդ, հարկ է յատուկ գուրգուրանք ցուցաբերել հայ ուսուցչին նկատմամբ: Գիտնանք յարգել ու իր առաքելութեան արժանի բարոյական ու նիւթական գնահատանքը կատարել հայ ուսուցիչին: Իսկ միւս կողմէն մեր արդար սպասումն է հայ ուսուցիչէն, որ իրեն վստահուած առաքելութիւնը կատարէ բարձրագոյն աստիճանի գիտակցութեամբ ու նուիրածութեամբ:

4.- Դէպի մշակութային արժէքներու վերակենսաւորում

Մեր ազգային իւրայատուկ ինքնութիւնը կազմողն ու պահողը եւ մեր կեանքը հարստացնողը հայ մշակոյթն է: Ուրիշ ժողովուրդներու պարագային եթէ մշակոյթը արուեստներու ու աւանդութիւններու ամբողջութիւնն է, հայ մշակոյթը հայու լինելութեան ու ոգիին հարագատ արտայայտութիւնն է: Ահա թէ ինչու կարելի չէ հասկնալ հայ ժողովուրդը հարագատօրէն, առանց հայ մշակոյթի. եւ՝ փոխադարձաբար: Հայ մշակոյթի նամբով է որ հայութիւնը ինք-

գինք արտայայտած է իր տագնապներով, իր ճգնաժամներով, իր յոյսերով, իր հաւատով ու կամքով:

Սփիւռեան դժուար պայմաններուն մէջ, հայ եկեղեցւոյ ու հայ դպրոցի կողմէն հայ մշակոյթը ունեցած է իր յատուկ տեղը ու վնասողո՞ւմ դերը հայապահպանման մեր հաւաքական ճիգին մէջ: Հայ մշակոյթի նամքով է որ մեր հոգեմտաւոր արժէքները, մեր ազգային երազները, մեր տոհմիկ աւանդութիւնները եղած են կենդանի ու կենդանարար ներկայութիւն մեր սփիւռեան կեանքին մէջ:

Ամերիկեան ապահայացնող մշակոյթին դիմաց, հայ մշակոյթը պէտք է դառնայ ամուր պատուար հայ ինքնութեան առողջ պահպանման: Արդարեւ, հայ մշակոյթին նկատմամբ որոշ անտարբերութիւն մը ու նահանջ մը զգացինք Մեր հովուապետական այցելութեան ընթացքին: Ո՞ւր էին մեր մտաւորականները, մեր ուսուցիչները...: Գիչերու հանդիպեցանք միայն: Ճաշկերոյթի սրահները լեցուն էին. նոյնիսկ տոմսերը բաւարար չէին պահանջներուն դիմաց: Սակայն դժբախտաբար նոյնը չէին մշակոյթի սրահները: Սա ընդհանրական երեւոյթ մըն է գրեթէ մեր բոլոր գաղութներէն ներս: Ներելի չէ հայ մշակոյթի նկատմամբ մեր ժողովուրդին մէջ տակաւ անող այս անտարբերութիւնը:

Հայ մտաւորականը հայ մշակոյթի առաքեալն է. իր սրբազան առաքելութիւնը հայ մշակութային արժէքներու տարածումն է հայ կեանքէն ներս: Ու մենք Ամերիկայի մէջ որքա՞ն կարիք ունինք իրենց կոչումին գիտակցութիւնը ունեցող մտաւորականներու, որոնք կարենան հայ մշակոյթը դարձնել նաոգայթող ներկայութիւն հայ կեանքէն ներս: Գիտեմք, դիւրին չէ այս առաքելութիւնը առօրեայ մտահոգու-

թիւններով այնքան կլանուած ամերիկեան ընկերութեան մէջ: Սակայն չմոռնա՛նք՝ առանց հայ մշակոյթին աղքատ է ու անգոյն հայ կեանքը եւ անորոշ հայու ապագան:

Հետեւաբար, սրտագին կոչ կ'ուղղենք մեր բոլոր մտաւորականներուն, դուրս գալու իրենց նեղ պարունակէն, մտնելու հայ կեանքէն ներս, հայ կեանքը թրծելու ու հունաւորելու մեր մշակութային արժէքներով:

5.- Դէպի հայրենակերտում

Հայ Սփիւռքը ինքզինք երբեք չըմբռնեց որպէս ինքնակեդրոն ու ինքնապատակ գոյութիւն: Ան ապրեցաւ, գործեց, ծրագրեց ու պայքարեցաւ միշտ հայրենիքին համար: Ազատ ու անկախ Հայաստանի երազը իմաստաւորեց կեանքը Սփիւռքին, անոր տալով յստակ դիմագիծ ու արեւելում:

Անկասկած որ հայ Սփիւռքը տակաւին պիտի գոյատեւէ երկար: Հետեւաբար պէտք է արեւի զօրացնել ու կազմակերպել Հայ Սփիւռքը, որովհետեւ զօրաւոր ու կազմակերպ Սփիւռք մը միայն կրնայ իր ամբողջական ու գործօն մասնակցութիւնը բերել հայրենակերտումի նուիրական ու անյետաճգելի աշխատանքին:

Արդ, հայրենակերտումի գործին Սփիւռքին մասնակցութիւնը պէտք է դառնայ հիմնական առաջնահերթութիւն: Ըսած ենք ու միշտ պիտի յիշեցնենք, որ *Հայաստան, Արցախ, Սփիւռք՝ մէկ, անբաժան ու անբաժանելի ամբողջութիւն են*: Հայրենիքը կը պատ-

կանի բոլորին: Իւրաքանչիւր հայ, հայրենիքէն ներս թէ դուրս, նո՛յն ազգին ու նո՛յն հայրենիքին պատ- նելիութեան խոր գիտակցութեամբ, պարտաւորու- թիւններ ու իրաւունքներ ունի հայրենիքին նկատ- մամբ: Ա՛յս ոգիով ու ա՛յս յանձնառութեամբ պէտք է գործէ իւրաքանչիւր հայ եւ իւրաքանչիւր հայ գա- դուր:

Քալիֆորնիոյ մեր թեմի ժողովուրդը ա՛յս գիտակ- ցութեամբ գործեց եւ իր բոլոր կարելիութիւններով աջակից դարձաւ Հայաստանի երկրաշարժի պատ- ճառած վնասներու դարմանման, Արցախի ազատա- գրական պայքարի հզօրացման եւ հայրենիքի վերա- շինութեան: Պէտք է շարունակէք վերանորոգ հաւատ- քով ու կամքով հայրենաշինութեան ձեր մասնակ- ցութիւնը: Արդարեւ «ՀԱՅԱՍՏԱՆ» Համահայկական Հիմնադրամի ու Հայկական Միացեալ Ֆոնտի աշխա- տանքներուն ձեր գործօն մասնակցութիւնը կը նկա- տենք խիստ անհրաժեշտ: Զի՛ բաւեր զգացական ճամ- քով միայն մեր կապուածութիւնը արտայայտել հայ- րենիքին նկատմամբ. կենսականը *գործնական ու հե- տեւողական մասնակցութիւնն է* հայրենաշինութեան համազգային առաքելութեան:

*
* *

Եկեղեցի, գալորոց, Հայաստան, Արցախ, ազգային պահանջատիրութիւն ու միասնականութիւն: Ահա՛, սիրելիներ, մեր կեանքին սիւները, մեր կեանքին մնայուն արժէքները: Այս ամուր սիւներուն վրայ

բարձրացուցէք ձեր կեանքը: Ա՛յս արժէքներով լե- ցուցէք ու հարստացուցէք ձեր կեանքը՝ ի խնդիր հայ եկեղեցւոյ պայծառութեան, հայրենիքի անսասանու- թեան ու ազգային միասնականութեան առաւել ամ- րապնդման:

Սիրոյ ջերմ ողջունիւ,

Աղօթարար՝

Արամ Ա.
Տեղապահ Արք. Զեւարդյան

24 Յուլիս 1996
Անթիլիաս-Լիբանան

**PONTIFICAL MESSAGE TO THE
ARMENIAN PEOPLE OF THE
WESTERN PRELACY
U.S.A.**

A week has passed since Our return to our Spiritual Home, the Catholicosate of Cilicia, in Antelias, Lebanon. Our Pontifical visit during the period extending from June 20 to July 12 to our people of the Western Prelacy of North America, which is entrusted to the care of our Holy See, has indeed etched upon Us a unique impression within the context of Our Pontifical visits during the last year. We still remember, and we shall always remember, the many experiences and perspectives that We encountered during various events, meetings, and gatherings as well as of the concerns and suggestions conveyed to Us by members of our community.

We were amongst you in Los Angeles, Sacramento, San Francisco, Fresno and other regions for approximately three weeks. We shared together moments of prayer and spiritual renewal. We met with many leaders and representatives from religious, community and academic circles. We also met with intellectuals, teachers, media representatives, and community leaders. Notwithstanding Our busy schedule, We attempted to be *everywhere* and with everyone. We conveyed the same message of love,

solidarity, mutual understanding, trust and honesty everywhere and to all. We shared with you Our thoughts, recommendations, as well as Our concerns in clear and realistic terms. In turn, We listened to you. We became fully aware of the views and difficulties of our community leadership, organizations, and even individuals. This was, indeed the goal of Our visit to California.

From Antelias, the headquarters of the Catholicosate of Cilicia, We would like to first convey our gratitude and high appreciation to the Prelate of the Western Prelacy, the Very Reverend Moushegh Mardirossian, to the clergy, to the Executive Council, all bodies, organizations, and our people for their truly warm reception. We would also like to convey Our gratitude to the Primate of the Western Diocese, His Eminence Archbishop Vatche Hovsepian and His Diocesan Council for the respectful manner in which they welcomed and received Us.

Many of you will and should reevaluate and reassess the impact of Our Pontifical visit highlighting its significant aspects, dimensions and implications. In our turn, We would like to share with you some of Our thoughts, assessments, and fatherly suggestions.

1.- Toward a more deepened unity

When We arrived in California, in Our first Pontifical Message to you We strongly stressed the vital importance and imperative of unity. Subsequently, all Our messages, from the first to the last, addressed the decisive importance of unity in our church and community life. Throughout Our private meetings, official visits, and public gatherings We formulated and shared with you in

a clear, comprehensive and consistent way Our thoughts and perspectives about unity. We also strongly encouraged you to deal with the question of unity in a much more organized and efficient manner. In this respect, We would like to once again remind you of the following:

The time has come to permanently leave behind destructive events and memories of the past that have elicited attitudes and actions which perpetuate divisiveness amongst us. It is time to begin a new era; an era based on the invincible principle of *one motherland, one church, and one nation*.

This divisive state, which has heavily permeated our people's collective lives and memories, cannot be remedied through unilateral and authoritative decisions pronounced in meetings, by dogmatic or bias approaches, or by way of recommendations formulated on high bureaucratic levels. Positive change can only come about through the creation of a milieu of *reciprocal understanding and trust*. Therefore, our people at grass root levels, our organizations and various infrastructures must initiate and practice a policy of cooperation and confidence-building thus promoting an atmosphere of mutual trust and honesty. In this way, lines of demarcation that still continue to hinder the manifestation of full unity in our community life can permanently dissipate.

As a student in the United States some 20 years ago, We had personally experienced the bitter divisiveness of our people. During Our recent visit, We observed with great satisfaction a significant change in attitude and approach amongst members of the Armenian Community. We witnessed a constructive and healthy atmosphere of mutual respect, openness and understanding.

Positive signs of cooperation were noticeable. This process of cooperation must be further deepened and anchored by systematically organizing joint activities and meetings, and by taking courageous initiatives.

2.- Toward a revitalization of the life and mission of the Armenian Church

The Armenian church has always captured a central presence in our lives due to the fact that our church has been and continues to be a national church vis-a-vis its identity, life, and mission. Our people's multi-dimensional experiences, crises and visions, its plight and dreams have all, to varying degrees, found their manifestations in the life of our church. In Our messages We emphasized this reality at the same time asserting that our church must emerge out of its state of stagnation. In this Pontifical Message, We once again reiterate the imperative of renewal in the Armenian church. We would like particularly to emphasize the following:

A.- Our church must open itself to our people. The church is the people and not merely an institution. Only through its people can the church establish its legitimate identity. Therefore, the church must become truly itself by becoming a church by and for its people. Our church cannot define itself as being merely a place for religious ceremonies nor can the clergy regard himself as a parish priest solely in charge of executing our rites. The shepherd and his flock must always be together. The shepherd must regard himself as the servant of his flock identifying himself with its concerns and responding to its needs and difficulties. In other words, we must not wait

for the people to come to the church, rather, the church must go to its people. The church must not define its life and mission within the limited boundaries of a handful of due-payers church members. In fact, the concept of "membership", which emanates from American cultural attributes, runs contrary to the traditions and beliefs of our church. The church is everyone's spiritual home. All members of our community, without exception, must feel an integral part of our church and as such they should undertake all kinds of Christian moral and financial responsibilities.

B.- The spiritual life of our church must be revitalized. It is true that our church is a national church and must preserve its identity as such. It is also true that in the diaspora, our concerns, issues and aspirations, have always manifested themselves within the context of our church. However, our church can no longer defer its spiritual life and mission to the task of maintaining our national identity. The church is above all a church; this fact must be fully reflected in its mission, life and services. Our people must not only attend church to witness wedding ceremonies, baptisms, or burials. They must attend church in order to strengthen their spiritual beliefs, to receive spiritual guidance, to hear God's word, and to enter into communion with God. Our church must undertake the task of guiding our people to spirituality through preaching and teaching, through inner evangelism, religious lectures, Bible studies, and social services.

C.- Religious education must become a priority. We noted with great satisfaction that in the last few years the Prelacy has rendered special attention to religious

education. Indeed, We regard the reorganization of religious education in schools, Sunday schools, and in our churches a very important and urgent matter. Religious education is and has always been an inseparable component of the Armenian education. We must therefore regard religious education as a continuous process that begins in the family and continues in school and church. Religious education is not limited to one or two courses; rather, it is a permanent, continuous process. Religious education implies a collective effort implemented through the creation of a spiritual milieu which is achieved by way of restructured and revitalized Sunday school programs, religious lectures and sermons, Bible studies, religious publications and other similar initiatives that promote moral Christian values and beliefs. We are confident that the Prelacy, through special programs mentioned above, will prioritize and revitalize religious education in the community.

D.- Our church must remain in touch with concerns central to the American society. Its people is the realm within which our church functions. However, our lives in America are so intimately intertwined with the American reality that social, moral and religious dilemmas in our environment undoubtedly permeate our Armenian lives. Today, we and especially our youth face new, urgent dilemmas. Our youth are groping for explanations to questions that emanate from highly technologized, secularized and materialized societies. Our church cannot remain aloof vis-a-vis these difficult issues. These issues are also ours. Our church, based on its theological teachings, moral values, and cultural/and religious traditions, must take a stand and assume a

central role in guiding our youth to constructive realms during these difficult times.

E.- Our church must secure ample input from our youth and women in its spiritual activities. We have already asserted that the church is its people. This reality is much more readily manifested in our church where lines of demarcation do not exist between genders, the old and the young, the rich and the poor. Our church belongs to all. And all members of our people belong to our church with equal responsibilities and rights. Our youth and women especially must be actively involved on all levels and in all spheres of our church. We are confident that through their unique perspectives and experiences, the youth and women will greatly contribute to the spiritual enrichment and organizational strength of our church.

3.- Toward a reorganization of the Armenian school

Armenian school occupies a crucial role in our community life. Indeed, the Armenian school has played a pivotal role in preserving the Armenian identity and national values in the diaspora and has served as an anchor in the promotion of the Armenian Cause in many generations. In diaspora, the Armenian school has shaped the cultural pride and identity of the Armenian youth generation after generation. The Armenian school has been one of the most important institutions and major pillars in the diaspora vis-a-vis the struggle against assimilation.

Today, the Armenian school continues to remain true to its mission. It is for this reason that our Prelacy

and all organizations make enormous sacrifices in order to promote and preserve the Armenian school wherever an Armenian community exists. To this end, the Armenian school, next to the Armenian church, must remain committed to its sacred mission of preserving the Armenian identity.

Motivated by such as understanding of the unique place and role of the school in the Armenian community, you have erected schools and in them you have instilled generations with the Armenian spirit, values, and vision. You are to be commended.

We are very much aware of the colossal economic difficulties presently encountered by the Armenian school. We also know the limited financial resources of the Prelacy and churches. Notwithstanding this reality however, you have always continued to display an unwavering commitment toward the Armenian school.

Continue to work with the same enthusiasm, commitment and determination; for, without the presence of the Armenian school, the Armenian life in America will sooner or later lose much of its Armenianness.

In your quest to preserve and expand the Armenian school you must tap without hesitation into all sources of support:

— You must seek new benefactors reminding them that contributing to the Armenian school is as spiritually satisfying as contributing to the Armenian church.

— You must mobilize the alumni reminding them that it is a sacred responsibility morally and financially supporting the Armenian school which shaped their rich cultural identity.

— You must seek each and every Armenian in the community reminding them of their important responsibility toward the Armenian school.

You must not forget however, that the Armenian school does not only comprise of structures and text books. The Armenian school can only receive its Armenianness from its Armenian students and Armenian teachers. Therefore:

First, it is the responsibility of the Armenian parents to enroll their children in Armenian schools. Parents who fail to enroll their children in Armenian schools in their neighborhoods and opt to send them to non-Armenian schools are to be blamed for increasing their children's potential for assimilation.

Second, it is imperative that special care and attention be rendered to the Armenian teacher. We must respect the Armenian teacher by providing him or her with the moral and financial support that he or she truly deserves. On the other hand, we must expect from the Armenian teacher to undertake his or her task with full commitment and dedication.

4.- Toward a vivification of cultural values

Our national identity is formed, preserved, and enriched by the Armenian culture. If for other nations culture is defined through the totality of their artistic edifices and traditions, for Armenians the Armenian culture represents a manifestation of their being and spirit. For this reason, the Armenian people cannot be authentically understood without its Armenian culture and vice versa. The hope, spirit, will, suffering, creativity and vision of

the Armenian people have always been manifested through its Armenian culture.

Within the difficult context of the diaspora, the Armenian culture, together with the Armenian church and school, has played a pivotal role in preserving the Armenian identity. It is through the Armenian culture that our spiritual and intellectual values, our national dreams, and our traditions have remained dynamically present in a diaspora situation.

In America, where we are constantly and directly exposed to the threat of assimilation, the Armenian culture must stand as a bulwark in the preservation of the Armenian identity. Indeed, we felt a certain apathy toward the Armenian culture during Our Pontifical visit. Where were our intellectuals, our teachers... We only met a few. The banquet halls were full; the space could not even accommodate the number of individuals who desired to attend. The cultural halls however were not as full. This is a general phenomenon in almost all our communities. This apathy toward our Armenian culture cannot be acceptable.

The Armenian intellectual is the apostle of the Armenian culture. His or her sacred role is the promotion of the Armenian culture in the lives of the Armenian people. Indeed, in America we have a great need for the wisdom and leadership of our intellectuals whose vision would make the presence of the Armenian culture a living and life-generating reality. We realize that such a task is extremely difficult considering the hectic socio-cultural imperatives of American life. However, let us not forget that without Armenian culture Armenian life is doomed to mediocrity and extinction.

Therefore, We call upon all intellectuals to step forward, to step into our Armenian reality to promote and preserve our cultural heritage.

5. - Toward nation-building

The Armenian diaspora never perceived itself as a separate, autonomous entity with a self-centred existence. The diaspora always remained spiritually connected to the homeland and as such lived, worked, and struggled for it. The dream of a free and independent Armenia gave meaning, orientation, and *raison-d'être* to the diasporan existence.

Undoubtedly, the Armenian diaspora will continue to thrive for a long time. Therefore, we must continue to organize and strengthen the Armenian diaspora; for only a strong and organized diaspora can have a systematic and active input into the sacred and imperative nation-building process.

Therefore, activities that contribute to our nation-building quest must become a priority for the diaspora. We have always asserted that *Armenia, Artsakh, and diaspora are one, unified and inseparable entity*. The homeland belongs to all. Every Armenian, within the homeland or outside of it, must acknowledge his or her responsibilities and rights toward the homeland with a keen awareness of the fact that we all belong to one nation and one homeland. It is with this spirit and commitment that every Armenian must engage in his or her community.

Our people in California remained committed to this consciousness and vision by contributing to the rescue ef-

forts for the devastating earthquake in Armenia, supporting the Artsakh liberation struggle, and helping in the rebuilding process of Armenia. You must continue to bring your contribution to this nation-building process with renewed commitment and will. Indeed, We regard your active involvement in the activities of the ARMENIA fund, United Armenia fund and other similar initiatives and programs as urgent and imperative. We must not only express our attachment to our homeland by way of our emotions and spirit, but we must also be actively and systematically involved in the nation-building process.

Church, school, Armenia, Artsakh, national rights and unity. These are the pillars and unshakable values of our collective lives. Your life must be built on these strong foundations. Therefore enrich your lives with these values in devoted service to the Armenian church, Armenian people and Armenia.

Prayerfully

*Henri P
Catholics of Cilicia*

24 July 1996
Antelias, Lebanon.

